

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کتاب جامع و کاربردی

حقوق اداری

(مخصوص آزمون کارشناسی ارشد حقوق عمومی)

شامل:

- ✓ درسنامه
- ✓ نکات کاربردی
- ✓ خلاصه کتاب
- ✓ خلاصه قوانین
- ✓ تست و خودسنجی

به کوشش:

ابوالقاسم شم آبادی

دپارتمان تخصصی کارشناسی ارشد حقوق عمومی

گوشزد: به دلیل نمونه بودن این فایل، قیمت و سال چاپ کتاب ذکر نمی گردد. آخرین قیمت و سال چاپ در صفحه سایت (قسمت خرید سایت) قابل مشاهده است.

سرشناسه: ابوالقاسم شم آبادی

شناسه افزوده: دپارتمان تخصصی کارشناسی ارشد حقوق عمومی

عنوان: کتاب جامع و کاربردی حقوق اداری (بسته کارشناسی ارشد حقوق عمومی)

مشخصه نشر: تهران، انتشارت عدلیه- ...

مشخصات ظاهری: ۵۸۶ صفحه

توجه: سایز کتاب A۴ یا رحلی (بزرگ) می باشد.

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

موضوع: حقوق اداری-استخدام-نظارت قضایی-تخلفات اداری-دستگاه اجرایی-هیات وزیران-شوراها

شناسه افزوده: کارشناسی ارشد- حقوق عمومی- آزمون متمرکز

شناسه افزوده: حقوق اداری ۱- حقوق اداری ۲- حقوق قراردادهای اداری

شناسه افزوده: دیوان عدالت اداری- قانون مدیریت- تخلفات اداری- مسئولیت دولت

قیمت: .....

تلفن:

۰۲۱-۶۶۵۸۱۷۴۸

۰۲۱-۶۶۹۲۱۰۰۲

Email:nashreadliye@gmail.com

http://www.adlpub.com

کانال تلگرام کارشناسی ارشد را در گوشی خود دنبال کنید:

@arshad_law

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

A
D
L
I
Y
E
H

فهرست مختصر مطالب

سخنی با داوطلبان ۷

فصل اول: درسنامه حقوق اداری (فقط سرفصل‌های کلی در این فهرست اشاره شده است) . ۹۰

بخش اول: تعاریف و کلیات.....	۱۰
بخش دوم: منابع حقوق اداری	۲۶
بخش سوم: نظریه های مربوط به حقوق اداری.....	۵۱
بخش چهارم: اصول اساسی حاکم بر اداره	۷۱
بخش پنجم: اعمال دولت	۷۹
بخش ششم: دستگاه اداری کشور.....	۸۶
بخش هفتم: استخدام	۱۳۴
بخش هشتم: مسئولیت مستخدمین عمومی	۱۸۹
بخش نهم: شوراها در قانون مدیریت.....	۲۰۱
بخش دهم: مراجع شبه قضایی	۲۰۸
بخش یازدهم: دیوان عدالت اداری.....	۲۱۳
بخش دوازدهم: دیوان محاسبات کشور	۲۹۰
بخش سیزدهم: سازمان بازرسی کل کشور.....	۲۹۴
بخش چهاردهم: قراردادهای اداری.....	۳۰۰
بخش پانزدهم: مسئولیت دولت.....	۳۴۱
بخش شانزدهم: نهاد آمبودمن	۳۶۹

فصل دوم: نکات آزمون کتب منبع (منظور: نکات مستخرج از متن کتب ذیل است!) . ۳۷۱

کتاب حقوق اداری دکتر منوچهر طباطبائی.....	۳۷۲
کتاب حقوق اداری دکتر ولی الله انصاری.....	۳۷۸

فصل سوم: خلاصه کتب اساتید حقوق اداری (متن این کتابها خلاصه شده) ۳۷۹

کتاب حقوق اداری ۱- دکتر محمد جواد رضایی زاده	۳۸۰
کتاب حقوق اداری دکتر منوچهر طباطبائی.....	۴۰۳
کتاب حقوق اداری او ۲- دکتر محمد امامی و دکتر کورش استوارسنگری	۴۳۸
کتاب نظارت بر اعمال حکومت- دکتر ابراهیم موسی زاده.....	۴۶۰
کتاب حقوق اساسی (اصول و مبانی کلی نظام) (صرفاً مطالب اداری ذکر شده!) دکتر سید محمد هاشمی	۴۷۰

فصل چهارم: نکات فوق العاده ضروری قوانین اداری (منظور اینکه: اصول و مواد

۴۷۳ ..... مهمتر و آزمونی‌تر این قوانین و مقررات اشاره شده)

۴۷۴	قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
۴۷۵	قانون مدیریت خدمات کشوری
۴۸۱	آیین نامه استخدام پیمانی
۴۸۱	قانون نحوه اجرای اصول ۸۵ و ۱۳۸ قانون اساسی
۴۸۲	قانون الحاق ۵ تبصره به قانون نحوه اجرای اصول ۸۵ و ۱۳۸ قانون اساسی
۴۸۲	قانون دیوان عدالت اداری (اصلاحی ۱۴۰۲)
۴۸۸	قانون رسیدگی به تخلفات اداری
۴۹۰	آیین نامه رسیدگی به تخلفات اداری
۴۹۱	قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور
۴۹۲	قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد
۵۰۰	نکات مهم قانون منع تصدی بیش از یک شغل دولتی
۵۰۱	قانون شرایط عمومی پیمان
۵۰۵	قانون برگزاری مناقصات
۵۰۹	قانون تعاریف و ضوابط تقسیمات کشوری و آیین نامه اجرایی آن
۵۰۹	دستور العمل تفویض اختیارات وزارت کشور به استانداران در خصوص مجوز برگزاری تجمعات
۵۰۹	اساسنامه تشکیلات و سازمان دهیاریها
۵۱۰	قانون ممنوعیت به کارگیری بازنشستگان
۵۱۰	قانون دیوان محاسبات کشور
۵۱۱	قانون محاسبات عمومی کشور
۵۱۲	قانون تشکیلات شورهای اسلامی شهر و روستا
۵۲۲	آیین نامه نحوه پرداخت حق جلسه و مزایا به اعضای شوراهای اسلامی
۵۲۲	آیین نامه داخلی شورای شهر
۵۲۳	آیین نامه اجرایی ماده ۱۰ قانون هدفمند کردن یارانه ها
۵۲۴	قانون مالیات بر ارزش افزوده
۵۲۵	نکات مهم سایر قوانین و مقررات

فصل پنجم: مجموعه تست‌های چهارگزینه ای کارشناسی ارشد (سوالات مطابق

۵۲۹ ..... اصلاحیات بعدی، ممکن است به روز آوری شود)

۵۳۰	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۴۰۲
۵۳۳	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۴۰۱
۵۳۶	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۴۰۰

۵۴۲	.....	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۹
۵۴۵	.....	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۸
۵۴۹	.....	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۷
۵۵۴	.....	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۶
۵۵۹	.....	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۵
۵۶۴	.....	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۴
۵۶۸	.....	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۳
۵۷۲	.....	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۲
۵۷۶	.....	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۱
۵۸۰	.....	آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۰

۵۸۴ .....ضمیمه

۵۸۶	.....	منابع و مآخذ

حقوق عمومی به عنوان سیاسی ترین رشته حقوق به دروس ریزتری تقسیم می‌شود که یکی از مهم‌ترین و کاربردی‌ترین سرفصل‌های آن حقوق اداری است. حقوق اداری مجموعه قوانین و مقررات متمایز از حقوق خصوصی اما مرتبط با دستگاه‌های اجرایی و ماموران دستگاه اجرایی می‌باشد. این شاخه با رشد تدریجی نهادگرایی و ایجاد دستگاه‌های اجرایی و سازمان‌های مختلف، با رشد بسیار چشمگیری مواجه شده است. این موضوع خود به رشد این شاخه در کشورمان بسیار کمک کرده است و دیگر کمتر کسی است که از اهمیت این شاخه درسی آگاه نباشد؛ دلیل این موضوع این است که قوانین اداری بسیار پویا بوده و با اتفاقات و مسائل روز متولد شده و یا همزمان کنار گذاشته شده و یا شعله آن به خاموشی رو می‌نهد. (به طور نمونه می‌توان از مصوباتی که در روزهای آلودگی هوای تهران در برخی از فصل‌ها تصویب می‌شود؛ نام برد و یا بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌هایی که با عناوین مختلف به کارمندان دستگاه‌های اجرایی ابلاغ می‌شود.) حال با این درجه از اهمیت، جالب است بدانید متخصص واقعی حقوق اداری و قوانین اداری در کشور تا اکنون کمتر از تعداد انگشتان یک دست می‌باشد. بنابراین پیشنهاد می‌شود این درس را از اکنون که برای آزمون کارشناسی ارشد مطالعه می‌کنید؛ مهم بگیرید؛ چه برای آزمون و چه برای یادگیری و اضافه کردن اطلاعات شخصی!

اما در رابطه با آزمون کارشناسی ارشد حقوق عمومی:

باید گفت که این شاخه سرفصل‌های آزمون‌اش شامل، **حقوق اساسی / حقوق اداری / متون فقه / حقوق بین‌الملل عمومی و متون حقوقی** می‌باشد. اصولاً حقوق اداری در کنار حقوق اساسی مهمترین دروس این شاخه آزمون می‌باشد. اما جهت تسلط بر سوالات آزمون پیش رو، تاکید بیشتری بر قوانین و مقررات داشته‌ایم؛ چرا؟ دلیل این امر این است که سوالات در سنوات اخیر (مخصوصاً از سال ۱۴۰۰ به بعد) بیشتر از قوانین، مقررات، بخشنامه‌ها و یا رویه قضایی بوده است و برخی از مواقع در خصوص نظریات، مبانی و کلیات از کتب رفرنس بوده است. این موضوع را ما کاملاً واقف بوده و در تالیف کتاب در نظر گرفته‌ایم؛ پس تاکید بیشتر بر شرح قوانین، آیین‌نامه‌ها، آرای دیوان از یک سو و نظریه‌های حقوق اداری و مباحث مبنایی (مانند نظریه خدمت عمومی، منفعت عمومی، اعمال حاکمیتی و تصدی‌گری و نظارت قضایی بر اعمال دستگاه‌ها و ماموران اداری) از دیگر سو است.

و اما اهمیت کتاب پیش رو:

اهمیت «**کتاب جامع و کاربردی حقوق اداری**» در این است که داوطلبان بدون اینکه نیاز به خواندن ده‌ها جلد کتب حقوق اداری، قوانین و مقررات مختلف و متنوع اداری، جزوه‌های غیرقابل دسترس و مقالات پراکنده اساتید اداری داشته باشند، خواهند توانست این منابع را یکجا و به صورت صفر تا صدی در دسترس داشته و در وقت و پول خود صرفه جویی نمایند. ناگفته نماند؛ به دلیل اینکه سوالات آزمون کارشناسی ارشد حقوق عمومی، اصولاً توسط اساتید دانشگاه شهید بهشتی، تهران، علامه طباطبایی و دانشگاه علوم قضایی طرح می‌شود؛ در نگارش مطالب کتاب این موضوع از نظر دور نمانده و تبعاً سعی شده است؛ محتوای کتاب، مطابق رویه آزمون و همچنین سرفصل‌های ارائه شده توسط اساتید دانشگاه‌های معتبر (از جمله سه دانشگاه بهشتی، تهران، علامه طباطبایی و در برخی موارد دانشگاه علوم قضایی و دانشگاه قم!) به روز آوری شود و مهمتر اینکه، تغییرات آزمون کارشناسی ارشد حقوق عمومی **در رویه ۱۵ ساله‌ی سازمان سنجش**، تعقیب و کنترل شده است؛ لذا با نگاهی به مطالب کتاب آشکار می‌شود که: محتوای این کتاب کاملاً کاربردی و هدفدار جمع‌بندی و ارائه شده است. در پایان، مشتاقانه چشم‌انتظار انتقادات سازنده مخاطبین گرامی خواهیم بود.^۱

فصل اول:

درسنامه حقوق اداری

توجه

نمونه از مباحث مربوط به دیوان عدالت اداری (که بخش یازدهم از فصل اول بوده) آمده است؛ لذا ذکر نمونه از مباحث این بخش به معنای عدم رعایت نظم و ترتیب مباحث نیست؛ بلکه نشان دهنده به روز آوری کلیه مباحث کتاب و از جمله مباحث مربوط به دیوان عدالت اداری است که اخیراً (در سال ۱۴۰۲) اصلاح شده است:

بخش نهم: دیوان عدالت اداری

مبنای تاسیس دیوان عدالت اداری در اصل ۱۷۳ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران پیش بینی شده است:

متن اصل ۱۷۳: «به منظور رسیدگی به شکایات، تظلمات و اعتراضات مردم نسبت به مأمورین یا واحدها یا آیین‌نامه‌های دولتی و احقاق حقوق آنها، دیوانی به نام دیوان عدالت اداری زیر نظر رئیس قوه قضائیه تأسیس می‌گردد. حدود اختیارات و نحوه عمل این دیوان را قانون تعیین می‌کند.»

لذا بر این اساس، در تاریخ ۱۵ آذر سال ۱۳۶۱، دیوان عدالت اداری به عنوان **مرجع تظلم خواهی مردم از دستگاه‌های دولتی** به مثابه یک پارلمان قضایی تأسیس شد که به عنوان **نهاد بازنگری کننده قضایی (نظارت قضایی)** شناخته می‌شود. این قانون در طول سالیان مختلف مورد تغییر و یا اصلاح قرار گرفته است:

نکته: تا کنون سه قانون و دو آیین نامه در خصوص دیوان عدالت اداری تصویب شده است و در سال ۱۴۰۲ نیز قانون تشکیلات و دادرسی دیوان عدالت اداری به قانون دیوان عدالت اداری (اصلاحی ۱۴۰۲) تغییر نام پیدا کرده است؛ شاید دلیل حذف عنوان «تشکیلات و دادرسی» از عنوان این قانون در اصلاحات اخیر، این است که بخشی از آیین دادرسی دیوان در قانون آیین دادرسی مدنی استفاده شده است.

بنابراین (از این به بعد) بایستی به جای قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری عنوان **قانون دیوان عدالت اداری** استفاده شود. ضمناً یک نکته مهم که ممکن است کمتر داوطلبان به آن توجه کنند این است که قانون دیوان عدالت اداری اکنون **دائمی شده است؛** بنابراین مانند برخی قوانین که موقتی تصویب می‌شده (مثل قانون مجازات اسلامی) نیست؛ به علاوه اینکه، قانون دیوان در اختلافاتی که بین مجلس شورای اسلامی و شورای نگهبان وجود داشت؛ توسط **مجمع تشخیص مصلحت نظام** تصویب شده است.

سوال: اصلاحات جدید دیوان در سال ۱۴۰۲ توسط کدام نهاد تصویب و تأیید شده است؛ مجمع، مجلس شورای اسلامی یا شورای نگهبان و یا کمیسیون‌های مجلس؟

پاسخ، اصلاحات اخیر در سال ۱۴۰۲، مصوب مجلس شورای اسلامی بوده که به تأیید شورای نگهبان رسیده است؛ دلیلش هم این است که هر چند خود قانون دیوان عدالت اداری را که قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری نام داشت (در سال ۱۳۹۲)، **مجمع تشخیص مصلحت نظام** تصویب کرد؛ اما برای اصلاحات، (جز در صورت اختلاف مجلس و شورا) نیازی به تصویب مجدد مجمع نبود؛ چرا که مجلس شورای اسلامی می‌تواند قوانینی که قبلاً توسط مجمع تصویب شده، در قالب لایحه یا طرح دوباره اصلاح نماید

لذا: اصلاحیه اخیر را (در سال ۱۴۰۲)، مجلس شورای اسلامی تصویب کرد و توسط شورای نگهبان تأیید شد.

با ذکر مقدمه فوق، لازم است داوطلبان بدانند تا کنون چند قانون با آیین نامه قانون دیوان تا کنون تصویب شده و یا نسخ شده است؟

در پاسخ: تا کنون ۳ قانون (با یک بار اصلاح در سال ۱۴۰۲) و ۲ آیین نامه به شرح ذیل تصویب شده است: قوانینی که تا کنون تصویب شده است:

- قانون دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۶۰: نسخ شده است.
- قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۸۵: نسخ شده است.
- قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲ که در سال ۱۴۰۲ اصلاح شده است.

ضمناً عنوان طولانی «قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری» به قانون دیوان عدالت اداری تغییر کرده است.

عناوین دو آیین نامه سابق دیوان عدالت اداری نیز به شرح ذیل بوده است:

- آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب سال ۱۳۶۲: نسخ شده است.
- آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۷۹: نسخ شده است.

گوشزد: در سال ۱۳۹۲، آیین دادرسی در خود مواد قانون جدید آمده است؛ بنابراین آیین نامه‌ای مجزا وجود ندارد؛ اما برای تحلیل، این موضوع را در قالب سوال طرح می‌کنیم:

سوال: آیا قوانین و آیین نامه‌های سابق بر قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲، به صورت جزئی نسخ شده است یا

کامل؟ طبق مواد آخر آیین نامه سال ۷۹ و قانون مصوب ۱۳۸۵ و همچنین قانون جدید، می‌توان گفت که کلیه قوانین و آیین نامه‌های قبلی و حتی اصلاحیات بعدی آن نسخ شده است. پس اکنون فقط قانون دیوان عدالت اداری مصوب ۹۲ (با اصلاحات سال ۱۴۰۲) حاکم می‌باشد و در مواردی که در خصوص آیین دادرسی، مقرره‌ای ندارد؛ آیین دادرسی مدنی حاکم است. (یعنی در خصوص آیین دادرسی مدنی هم قواعدی در قانون دیوان در نظر گرفته شده و هم در قانون آیین دادرسی مدنی و در صورتی که قاعده‌ای در متن اصلاحی قانون دیوان، پیش بینی نشده باشد؛ باید به قانون آیین دادرسی مدنی مراجعه شود.)

سوال فرعی: قانون جدید دیوان مصوب ۱۳۹۲ (با توجه به اصلاحیه ۱۴۰۲) چند ماده دارد؟ ۱۲۴ ماده

سوال تالیفی: قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری مصوب ۱۳۹۲ توسط کدام مرجع و برای چه دوره زمانی، تصویب شده است؟

(۱) مجلس - موقت	(۲) کمیسیون‌های مجلس - موقت
(۳) شورای نگهبان - دائمی	(۴) مجمع تشخیص مصلحت نظام - دائمی
- گزینه ۴ صحیح است.

مطلب تکمیلی:

بازنگری قضایی بر اعمال دولت

توجه:

منظور از مطالب تکمیلی که در لا به لای مباحث کتاب آمده است؛ برای مطالبی بوده که نیاز به توضیح بیشتر و باز کردن مطالب دارد و این موضوع از ویژگی‌های خوب کتاب است.

در سیستم حقوقی ایران، آیین‌های حاکم بر تصمیم‌گیری اداره (مانند بازنگری قضایی) نه در قانون اساسی نه در قانون دیوان عدالت اداری و نه در هیچ قانون دیگری مورد توجه خاص واقع نشده است؛^۱ با این حال برای بازنگری قضایی ۳ شیوه وجود دارد که عبارتند از:

(۱) **شیوه متمرکز یا وحدت:** وحدت یا تمرکز به معنای این است که همه پرونده‌ها اعم از جزایی و اداری در یک نهاد قضایی رسیدگی شود و دادگاه اداری جدایی نداریم؛ مثال برای شیوه متمرکز، کشورهای عضو کامن لا هستند که همه دادگاه‌های عمومی برای نظارت یا

^۱ - **گوشزد:** البته در ایران، چندین سال پیش طرحی پژوهشی توسط دکتر مهدی هداوند و گروه ایشان تهیه شد که پیش درآمدی بر تصویب قانون عام اداری می‌باشد؛ اما اکنون، در حال خاک خوردن در دولت است!

بازنگری قضایی صلاحیت دارند. بنابراین در آمریکا، کانادا، انگلستان دادگاه‌های عمومی صلاحیت نظارت و بازنگری قضایی بر اعمال دولت را دارند.

(۲) شیوه غیر متمرکز یا مجزا: همانطور که از اسمش مشخص بوده دو سیستم جداگانه یا غیرمتمرکز وجود دارد؛ مثال آن کشورهای لاتین بوده که سرآمد آن فرانسه است؛ در نظارت غیرمتمرکز دو نوع دادگاه است؛

□ **دادگاه‌های اداری:** که مستقر در مجریه (عالی و تالی) می‌باشد. (تالی‌ها همان دادگاه‌های اداری واقع در سازمانها و نهادهای اداری هستند) (بدوی و تجدیدنظر) و عالی نیز همان شورای دولتی فرانسه می‌باشد که در بالاترین سطح مجریه قرار دارد)

□ **دادگاه‌های قضایی:** که مستقر در قضائیه بوده و همان دادگاه‌های حقوقی و جزایی می‌باشد و جزو تشکیلات قضایی می‌باشند.

(۳) شیوه مختلط: یعنی هم از شیوه وحدت یا همان متمرکز تبعیت کرده و هم از شیوه غیرمتمرکز؛

سوال: حال کدام سیستم در بازنگری قضایی در ایران حاکم است؟ مانند ایران که نه توانسته شیوه متمرکز را اجرا کند و نه شیوه غیرمتمرکز را؛ از این رو شیوه‌اش مختلط است؛ چرا که دادگاه‌های اداری به معنای خاص کلمه در ایران وجود ندارد و به آنها مراجع شبه قضایی گفته می‌شود و از سوی دیگر نهاد عام ناظر قضایی نیز دیوان عدالت اداری است که بر مصوبات مراجع شبه قضایی (البته به علاوه تصمیمات و اقدامات دستگاه‌های اداری و یا امور استخدامی) نظارت کرده و جزو سیستم قوه قضائیه می‌باشد؛ (ملغمه‌ای از هر دو سیستم!)

پس مراجع بازنگری قضایی در ایران، ترکیبی است از:

□ مراجع شبه قضایی یا دادرسی اختصاصی اداری

□ دیوان عدالت اداری با صلاحیت عام نظارت قضایی (منظور اینکه در بازنگری قضایی دارای صلاحیت عام

است نه اینکه صلاحیت رسیدگی به پرونده‌های جزایی را دارد!)

و
و
و
و
و
و
و
و
و
و
و

**&& مباحث مبحث مرتبط با دیوان عدالت اداری در کتاب ادامه پیدا می کند تا در نهایتاً به قسمت سوالات
آزمونی می رسیم.....&&**

تست و خودسنجی:

۱. سوال کارشناسی ارشد حقوق سال ۱۴۰۲: اگر مصوبه هیئت وزیران مغایر با موازین شرعی باشد، چه کسی می تواند ابطال آن را از دیوان عدالت اداری تقاضا نماید؟

- (۱) صرفاً فقهای شورای نگهبان
(۲) کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی
(۳) صرفاً اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی
(۴) صرفاً رئیس قوه قضائیه و رئیس دیوان
- گزینه ۲ صحیح است.** در خصوص مصوبات عام الشمول قابل ذکر است که همه شهروندان دارای نفع هستند و لذا هر شخصی اعم از حقیقی و حقوقی می تواند ابطال آن را از دیوان عدالت اداری تقاضا نمایند.

نکته: در مورد مصوبات موردی، فقط اشخاص ذینفع (اشخاص حقیقی و حقوقی حقوق خصوصی) امکان شکایت در دیوان عدالت اداری دارند.

۲. سوال کارشناسی ارشد سال ۱۴۰۱: اگر رئیس مجلس شورای اسلامی، آئین نامه مصوبه هیئت وزیران را خلاف قانون اعلام نکرد، کدام گزینه درست است؟

- (۱) نافی امکان شکایت علیه آئین نامه در دیوان عدالت اداری نیست ولی دیوان باید از نظر رئیس مجلس تبعیت کند.
(۲) فقط از جنبه خلاف شرع بودن، آئین نامه قابل شکایت در دیوان عدالت اداری است.
(۳) موضوع، قابل طرح در دیوان عدالت اداری بوده و دیوان، صالح به رسیدگی است.
(۴) شکایت علیه آئین نامه، قابل طرح در دیوان عدالت اداری نیست.

گزینه ۳ صحیح است. همانطور که می دانیم؛ نظارت رئیس مجلس شورای اسلامی بر مصوبات دولتی از باب نظارت نهاد تقنین و قانونگذار بر تطبیق مصوبات با قوانین فرادست است؛ حال در فرضی که رئیس مجلس مصوبه هیئت وزیران را خلاف قانون اعلام نکند؛ شهروندان می توانند از این مصوبه در صورتی که خلاف قانون یا شرع باشد در دیوان عدالت اداری شکایت نمایند. بنابراین موضوع، قابل طرح در دیوان عدالت اداری بوده و دیوان، صالح به رسیدگی است.

نکته: اگر مصوبه مربوط به منافع یک نفر بوده و اصطلاحاً موردی باشد؛ قابل شکایت در شعب دیوان بوده و اگر مصوبه عام الشمول باشد؛ قابل طرح در هیات عمومی دیوان عدالت اداری است.

و

و

....و

فصل دوم:

نکات آزمونی کتب منبع

❖ الف – کتاب حقوق اداری دکتر منوچهر طباطبائی موتمنی

- ❖ حقوق اداری از دو دیدگاه **صوری و ماهوی** قابل تقسیم بندی است. از نظر صوری حقوق اداری شعبه‌ای از حقوق عمومی داخلی است که وظیفه آن مطالعه سازمان، وظایف و فعالیت‌های دستگاه اداری است. حقوق اداری از نظر ماهوی برخوردار از قواعد ویژه‌ای است با عنوان **امتیازات ناشی از قدرت عمومی** و می‌تواند در این خصوص **تصمیمات یکجانبه‌ای** بگیرد. البته در چارچوب قانون و با جبران خسارت و امکان نظارت قضایی بر تصمیمات یکجانبه.
- ❖ **موضوع اعمال اداری** به معنای مضیق کلمه دو چیز است یکی حفظ نظم عمومی و دیگری تأمین نیازهای روزانه که اولی را در اصطلاح پلیس اداری و دومی را **خدمات یا امور عمومی** می‌نامند.

.....

- ❖ بخشدار با **پیشنهاد استاندار** و **حکم وزیر کشور** انتخاب می‌شود. بخشدار مجری سیاست‌های دولت در بخش است. هر گاه عشایر و ایلات در مسیر کوچ در بخشی سکونت کنند؛ آن بخش به صورت موقت به **بخش عشایری** تبدیل می‌شود.
- ❖ شوراها از **مظاهر دموکراسی و ارکان اداره کشور** هستند و دارای شخصیت حقوقی مستقل حقوق عمومی هستند.
- ❖ در صورت توقف انتخابات شوراها و یا انحلال شوراها تا برگزاری و ایجاد شورای جدید، **استاندار** جانشین آن شورا خواهد بود. اما جانشین شورای شهر تهران **وزیر کشور** خواهد بود.
- ❖ شرایط انتخاب کنندگان تابعیت ایران، داشتن ۱۸ سال سن در روز اخذ رأی و سکونت حداقل یک سال در محل اخذ رأی به استثنای شهرهای بالای یکصد هزار نفر جمعیت.
- ❖ شرایط انتخاب کنندگان تابعیت ایران، داشتن حداقل ۲۵ سال سن و سکونت حداقل یک سال متصل به اخذ رأی در محل، وفاداری به قانون اساسی، التزام به ولایت مطلقه فقیه و داشتن مدرک کارشناسی برای شهرهای بالای بیست هزار نفر می‌باشد.
- ❖ در صورت اعتراض به عملکرد شهردار ابتدا تذکر، بعد از آن سؤال (به صورت کتبی توسط رئیس شورا با مهلت ده روزه و با یک بار قابلیت تمدید مهلت ده روزه) و در نهایت استیضاح (تأیید یا برکناری در صورت کسب اکثریت دوسوم رأی مخالف اعضاء) می‌باشد.

سوال کارشناسی ارشد سال ۹۸: آیین استیضاح در رابطه با برکناری کدام یک از مقامات محلی زیر، پیش بینی شده است؟

(۱) استاندار (۲) شهردار (۳) فرماندار (۴) وزیر

گزینه ۲ صحیح است. آیین استیضاح شهردار در ماده ۷۳ قانون تشکیلات شوراهای ذکر شده است. بر این اساس، در صورت اعتراض به عملکرد شهردار روال مسئولیت او به صورت ذیل است:

ابتدا **تذکر** بعد از آن **سؤال** (به صورت کتبی توسط رئیس شورا با مهلت ده روزه و با یک بار قابلیت تمدید مهلت ده روزه) و در نهایت **استیضاح** (تأیید یا برکناری در صورت کسب اکثریت دوسوم رأی مخالف اعضاء) می‌باشد.

و

و

و

.....

❖ ب: کتاب کلیات حقوق اداری نوشته دکتر ولی الله انصاری

- ❖ حقوق اداری پیوند حقوق و اداره است. اداره یک سازمان رسمی است که برای نیل به هدفی که معمولاً نفع عمومی را در بردارد به وجود می‌آید.
- ❖ پلیس اداری یا نظم عمومی آن دسته از فعالیت‌های اداری دولت است که ماهیت امر و نهی و تنظیم فعالیت‌های مردم را بر عهده دارند و مصادیق آن عبارتند از امنیت عمومی و آسایش عمومی، بهداشت عمومی و اخلاق حسنه.

و

و

و

و....

فصل چهارم:

کتب اساتید حقوق اداری

نکته: مطالب این قسمت خلاصه ای است که دقیقاً از متن کتاب اساتید گرفته شده است و تفاوتش با نکات مهم کتب رفرنس در این است که حالت درسنامه‌ای خود را حفظ کرده است.

حقوق اداری ۱ - دکتر محمد جواد رضایی زاده

نظام‌های مختلف اداری:

الف - نظام انگلیس (وحدت): در نظام انگلیس اداره و اشخاص خصوصی اصولاً مقید به یک حقوق خصوصی (کامن لا) می‌باشند و همه به یک دادگاه برای حل اختلاف مراجعه می‌نمایند. به بیان دیگر در کشورهای پیرو حقوق کامن لا برای شکایت از مقامات اداری یا ابطال یک مصوبه باید به **دادگاه‌های عمومی** مراجعه کرد. این سیستم، به نوعی **وحدت نظام حقوقی است**. (دعاوی اداری یا خصوصی در یک دادگاه رسیدگی می‌شود).

سه عامل تشکیل در این سیستم دخیل می‌باشند:

- وابستگی بریتانیایی‌ها به لیبرالیسم؛
- مفهوم بینش تجربی اداره که انعکاسی از تاریخ اداری بریتانیای کبیراست که اداره مجموعه‌ای از نهادها و اختیارات حقوقی و وسایل مادی و انسانی است؛ (محتوای حقوق قابل اجرا)
- اصل براین است که اداره مقید به حقوق خصوصی است.

ب - نظام حقوقی فرانسه (دوگانگی): نظام دوگانه فرانسه، جدایی دادگاه‌های رسیدگی کننده و محاکم را پذیرفته است که قسمت اعظم آن مربوط به نظام قدیم پادشاهی است **وووووووو**

انتقال اختیارات:

تفویض اختیار: در تفویض اختیار فقط قسمتی از اختیار مقام اداری تفویض می‌شوند نه تمام اختیارات و مقام تفویض کننده اختیار نباید اختیارات اساسی و اصلی خود را تفویض کند: مثلاً وزیران نمی‌توانند حق شرکت در هیات وزیران را واگذار کنند.

ویژگی‌های تفویض اختیارات:

- در تفویض اختیارات، **مسئولیت مقام تفویض کننده** از بین نمی‌رود.
- تفویض اختیار **باید صریحاً و کتباً ارائه شود**؛ بنابراین بایستی به صورت دستور اداری باشد. اما کفالت بایستی در قانون، از قبل مشخص شده باشد؛ به طور نمونه موارد کفالت در صورت فوت رئیس جمهور و یا رهبر که در قانون اساسی مقرر شده است.
- تفویض اختیار دقیقاً **یک حکم و دستور اداری است**؛ بنابراین چون به صرف پست و مرتبه کارمند داده شده **با فوت مقام تفویض کننده از بین نمی‌رود** و همچنان اختیارات تفویض شده پابرجاست؛ مگر اینکه مقام جانشین متوفی، آن را لغو کند.
- تفویض اختیار یک **امر اداری** و در راستای کاهش مشغله اداری و تمرکز زدایی اختیار و یا قدرت می‌باشد؛ اما کفالت اداری یک **حکم قانونی** است که قبل از ایجاد، توسط قانونگذار مشخص می‌شود.

سوال کارشناسی ارشد حقوق سال ۱۴۰۱: اثر مرگ تفویض کننده بر تفویض اختیار چیست؟

- (۱) حکم تفویض اختیار از بین می‌رود.
  - (۲) تفویض به قوت خود باقی است مگر اینکه مقام جانشین، آن را لغو کند.
  - (۳) اثری ندارد مگر اینکه مقام تفویض کننده بالاتر از سطح مدیر کل دستگاه باشد.
  - (۴) تفویض به قوت خود باقی است اگر به موجب قانون حکم به تفویض اختیار شده باشد.
- گزینه ۲ صحیح است.** تفویض اختیار به مفهوم واگذاری بخشی از اختیارات مقام بالا به مقام یا مأموران پایین‌تر است؛ تفویض اختیار با مرگ تفویض کننده از بین نرفته و به قوت خود باقی است مگر اینکه مقام جانشین متوفی، آن را لغو کند.

و

و

وووووووو.....

حقوق اداری دکتر منوچهر طباطبایی موتمنی

تعریف موضوع حقوق اداری

حقوق اداری شاخه‌ای از حقوق عمومی است که حاکم بر سازمانهای اداری و مأمورین آنها و کیفیت روابط آنها با مردم است.

و

و

و.....

سازمان‌های اداری غیر متمرکز

((سازمان‌های محلی/شوراهای محلی))

طبق ماده ۱۷ قانون شوراها، انتخابات اعضای شوراهای روستا و شهر **به صورت مستقیم با رأی مخفی و اکثریت نسبی** آرا خواهد بود.

شرایط انتخاب شندگان:

- ایرانی‌الاصل بودن،
- داشتن حداقل سن ۲۵ سال،
- اعتقاد و التزام عملی به اسلام و ولایت فقیه،
- ابراز وفاداری به قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- دارا بودن سواد خواندن و نوشتن برای شورای روستاهای تا ۲۰۰ خانوار، داشتن حداقل مدرک دیپلم یا معادل آن برای شورای روستاهای بالای ۲۰۰ خانوار داشتن مدرک فوق دیپلم یا معادل آن برای شوراهای شهرهای تا ۲۰ هزار نفر جمعیت و داشتن حداقل مدرک لیسانس و معادل آن برای شوراهای شهرهای بالای ۲۰ هزار نفر جمعیت، همچنین طبق تبصره قانونی کسانی که در دوره قبل در همان حوزه انتخابی در شورای شهر بوده‌اند از شرط مدرک معاف هستند و می‌توانند مجدد کاندیدا شوند.

نکته: اعضای شوراها باید در محدوده حوزه انتخابیه خود سکونت داشته و تغییر محل سکونت هر یک از اعضای شورا از محدوده حوزه انتخابیه به خارج از آن موجب سلب عضویت خواهد شد و همچنین اعضای هیأت‌های اجرایی و نظارت انتخابات شوراها از داوطلب شدن در حوزه‌های انتخابیه تحت مسئولیت خود محرومند.

نکته: انتخاب کنندگان شوراها بایستی **ایرانی‌الاصل باشند؛ یعنی از پدر ایرانی متولد شده باشند (تابعیت اکتسابی)؛** اما طبق مقررات، نامزدان **شورای اسلامی بخش و روستا (صرفاً در این دو شورا)** می‌توانند **تابعیت اکتسابی** هم داشته باشند.

سوال کارشناسی ارشد سال ۱۴۰۱: کدام گزینه درباره «شوراهای اسلامی شهر و روستا» درست است؟

- (۱) اعضای آنها در طول مدت عضویت در شورا نمی‌توانند متصدی شغل عمومی دیگری شوند.
- (۲) شخصیت حقوقی آنها متفاوت از شخصیت حقوقی شهرداری یا دهیاری نیست.
- (۳) اعضای این شوراها با اکثریت نسبی آرا انتخاب می‌شوند.
- (۴) انتخاب مجدد آنها پس از دو دوره پیاپی، امکان‌پذیر نیست.

گزینه ۳ صحیح است. طبق ماده ۱۷ قانون شوراها، انتخابات اعضای شوراهای روستا و شهر به صورت مستقیم با رأی مخفی و اکثریت نسبی آرا خواهد بود.

و

و

و.....

حقوق اداری او ۲- دکتر محمد امامی و دکتر کورش استوارسنگری

اعمال عمومی دارای دو هدف می باشد:

حفظ نظم عمومی: به مجموع شرایط کلی و عمومی اطلاق می شود که برای ایجاد امنیت، آسایش و بهداشت عمومی ضروری می باشند. در حقوق اداری وظایف مزبور بر عهده پلیس اداری است.

تأمین خدمات عمومی: بسیاری از نیازهای همگانی به وسیله اشخاص خصوصی اداره می شوند ولی بعضی از نیازهای عمومی به اندازه ای مهم می باشند که دخالت دولت را ایجاب می نمایند. مانند آموزش و پرورش. حقوق اداری عبارت است از بررسی مجموعه ای از قواعد و مقرراتی که ناظر است بر:

و

و

و....

حقوق اداری (نظارت بر اعمال حکومت) دکتر ابراهیم موسی

۰۰۰۰۰۰۰۰

نظارت اداری:

نظارت اداری در اصل مشروعیت و در مورد اقدامات خلاف قانون امری به طور کامل طبیعی است. نظارت اداری به دو گونه متصور است:

اول - نظارت ارتجالی: در نظارت ارتجالی نهاد ناظر موظف است عملیات اجرایی و دستور العمل‌ها را تحت نظر داشته و مشروعیت آنها را بررسی کند؛ در نظارت‌های ارتجالی در حقیقت ناظر یا ناظران نماینده دولت در شکایت بر علیه متخلفان و قانون شکنان تلقی می‌شوند. در نظارت ارتجالی از آنجا که شاکی خصوصی وجود ندارد باید دقت بیشتری اعمال شود.

دوم - نظارت بر اساس شکایت: اعمال نظارت بر اساس شکایت در عین اینکه یکی از ساده ترین راه‌های مطلوب نظارت به شمار می‌آید اما عیوبی دارد که می‌توان آنها را در موارد زیر خلاصه کرد:

- الف) شکایت منحرف کننده؛
- ب) وحدت خواهان و داور؛
- ج) غیر تخصصی بودن شکایات اداری؛
- د) مرحله پیش از نظارت؛
- ه) ماهیت قضایی شکایت؛
- و) کنترل شکایات...

انواع نظارت اداری به شرح ذیل قابل تقسیم است:

مبحث اول - نظارت سلسله مراتبی و قیمومتی

اول - نظارت سلسله مراتبی: مفهوم سلسله مراتب به عنوان یکی از مفاهیم مدیریت اداری و استخدامی بیانگر روابط رئیس و مرئوس در قالب ادارات و سازمان‌های متمرکز است. دولت یا سازمان مرکزی می‌تواند نظارت سلسله مراتبی خود را هم بر فعالیت‌ها و اعمال اداری و هم بر اشخاص اداری (کارکنان واحد متمرکز) اعمال کند.

دوم - نظارت قیمومتی (قانونی): نظارت قیمومتی به نظارتی اطلاق می‌شود که مقامات مرکزی نسبت به واحد های غیر متمرکز (جغرافیایی و فنی) اعمال می‌دارند. دولت یا سازمان مرکزی می‌تواند نظارت قیمومتی خود را هم بر اشخاص اداری (کارکنان واحد غیر متمرکز) و هم بر فعالیت‌ها و اعمال اداری آنها اعمال کند.

سوال کارشناسی ارشد سال ۱۳۹۴: از منظر حقوق اداری، نظارت دولت بر شوراها در زمره کدام نوع نظارت است؟

(۱) استطلاعی (۲) تطابقی (۳) سلسله مراتبی (۴) قیمومتی
گزینه ۴ صحیح می‌باشد. نظارت قیمومتی به معنای نظارت غیر مستقیم است. به دلیل اینکه شوراها در کشور بر اساس اصل عدم تمرکز اداری از صلاحیت تصمیم گیری و استقلال (نسبی) از دولت برخوردارند؛ به این دلیل نظارت دولت بر شوراها مانند نظارت در سیستم تمرکز سیاسی (مانند تشکیلات سیاسی وزارت کشور که بر اساس سلسله مراتب است؛ بخشدار/ فرماندار/ استاندار/ وزیر کشور) مبتنی بر سلسله مراتب نیست. بلکه یک نوع استقلال نسبی نسبت به دولت مرکزی داشته و فقط دولت مرکزی می‌تواند نظارت قیمومتی (به طور نمونه از طریق نظارت مقامات دولتی) یا غیرمستقیم بر شوراها داشته باشد.

و

و

۰۰۰۰

حقوق اساسی جمهوری اسلامی ایران (اصول و مبانی کلی نظام) دکتر سید محمد هاشمی

توجه: فقط قسمت های اداری این کتاب در ذیل آمده است.

سیاست های اداری:

مدیریت سیاسی و مدیریت اداری دو بعد از سیاست های اداری است که مدیریت سیاسی در مورد مسائل کلی نظام و مربوط به مصالح جمعی است و اعمال آن در سطح زمامداری و از طریق قوه عالی (رهبری و قوای سه گانه) صورت می گیرد. مدیریت اداری مربوط به استقرار نظم، احقاق حقوق مردم و تأمین نیازمندی های همگانی است و اعمال آن در سطح مسئولین اداری از طریق ارتباط روزمره با مردم می باشد.

ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیر ضرور:

نظام اداری هر جامعه در ادامه نظام سیاسی آن است و مدیریت اداری در مقام اجرای مدیریت سیاسی قرار می گیرد. کلیه سیاست ها و خط مشی های هر نظام از طریق دستگاه های اداری اعمال می شود. در واقع همین دستگاه ها هستند که به طور روزمره بین مردم و زمامداری ارتباط برقرار می کنند. توفیق دولت در انجام کلیه وظایف و اختیارات خود در گرو این نظام صحیح می باشد. قانون برنامه اول توسعه اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸/۱۱/۱۱ در پیوست خود موضوع نظام اداری و اجرایی و ضرورت تنظیم و اصلاح آن را در ردیف یکی از عناوین و اهداف برنامه قرار داده است.

اول - بهبود تشکیلات و سازماندهی دولت

الف) تمرکز اداری و تشکیلات (امور ملی و اعمال حاکمیت واحد)

در جمهوری اسلامی ایران نظام اجرایی کشور در قوه مجریه با شخصیت حقوقی واحد متمرکز شده است. این قوه به جز اموری که مستقیماً مربوط به رهبری می باشد توسط رئیس جمهور و وزرا اعمال می شود.

نکته آزمونی: بالاترین مقام اداری و اجرایی کشور مقام رهبری است.

در نظام عدم تمرکز آنچه که به عنوان یک سیاست صحیح می تواند مدنظر باشد عبارت است از :

۱- محدود کردن منطقی مراجع تصمیم گیری و سیاستگذاری

۲- برقراری ارتباط منطقی بین مراجع تصمیم گیری

۳- تجدید تشکیلات دولت با رعایت تجانس وظایف و عدم تکرار و تداخل وظایف و مسئولیت ها

۴- رعایت ثبات سازمانی و مدیریتی در تشکیلات دولت

ب) عدم تراکم اداری و تشکیلاتی دولت (استفاده از امکانات و توجه به مقتضیات محلی)

عدم تراکم به هیچ وجه به منزله اعطای شخصیت حقوقی محلی و تضعیف کننده قدرت مرکزی نیست، بلکه ماموران مرکزی به منزله عضو منفصل دولت در حوزه مأموریت خود می باشند که همواره زیر نظر مرکز ابتکار عمل دارند. برای تأمین این منظور دو شیوه اداری و تشکیلاتی متصور است :

و

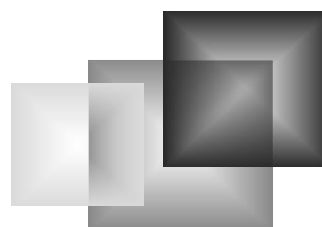
و

و.....

فصل چهارم:

نکات فوق العاده ضروری

قوانین اداری

توجه:

در این فصل قوانین و مقرراتی که برای آزمون کارشناسی ارشد مهم بوده، خلاصه شده است.

نکات مهم قانون مدیریت خدمات کشوری

نکته: کلیه موسساتی که در قانون اساسی نام برده شده است در حکم مؤسسه دولتی شناخته می‌شود.

نکته: مؤسسه یا نهاد عمومی غیردولتی: واحد سازمانی مشخصی است که دارای استقلال حقوقی است و با تصویب مجلس شورای اسلامی ایجاد شده یا می‌شود و بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) بودجه سالانه آن از محل منابع غیردولتی تأمین گردد و عهده‌دار وظایف و خدماتی است که جنبه عمومی دارد.

نکته: در صورت واگذاری سهام شرکت‌های دولتی به نحوی که شرکت مذکور غیردولتی شود، قوانین و مقررات قانون کار بر کارمندان شرکت واگذار شده اعمال می‌گردد و این افراد، کارمندان کارفرمای جدید محسوب می‌شوند و در صورت تمایل می‌توانند کماکان تابع صندوق بازنشستگی قبلی خود باقی بمانند (دقت شود پرداخت هزینه جابه جایی و تغییر صندوق بر عهده خود کارمند است در این صورت). در مواردی که با حفظ مالکیت دولت (یا شرکت دولتی) بهره‌برداری بخشی از دستگاه ذی‌ربط به بخش غیردولتی واگذار گردد، مأموریت کارمندان مربوط به بخش غیردولتی مجاز می‌باشد.

سوال دکتری سال ۱۴۰۱: در صورت واگذاری سهام شرکت دولتی به نحوی که شرکت مذکور غیردولتی شود، چنانچه آن کارمندان آن بخواهند صندوق بازنشستگی خود را تغییر دهند، پرداخت هزینه جابجایی و تغییر صندوق بر عهده کدام مورد است؟

- (۱) دولت و کارمند بالمناصفه
- (۲) کارفرمای جدید کارمند
- (۳) خود کارمند
- (۴) دولت

گزینه ۳ صحیح است. بر اساس تبصره ۱ ماده ۲۱ قانون مدیریت خدمات کشوری در صورت واگذاری یک شرکت دولتی به بخش خصوصی کارکنان آن شرکت تحت سیطره قانون کار خواهند بود و شرکت جدید کارفرمای آنها محسوب خواهد شد اما کماکان می‌توان تابع صندوق بازنشستگی خود بمانند. بنابراین اگر بخواهند صندوق خود را تغییر دهند هزینه آن با خود کارمند است.

و

و

و....

نکات مهم قانون دیوان عدالت اداری

(اصلاحی ۱۴۰۲)

و.....

نکات مهم قانون تشکیلات شورهای اسلامی شهر و روستا

و.....

فصل پنجم:

مجموعه تست‌های چهارگزینه‌ای کارشناسی

ارشد

(۱۳۹۰ الی ۱۴۰۲)

(سال طبق اصلاحات کتاب تغییر خواهد داشت!)

آزمون کارشناسی ارشد سراسری سال ۱۴۰۲

از تعداد ۱۵ سوال حقوق اداری در آزمون کارشناسی ارشد سال ۱۴۰۲، فراوانی به شرح ذیل بوده است:

- تعداد سوالات از کلیات و مبانی: ۶ سوال؛ مانند سوالاتی که از مسئولیت مدنی دولت طرح شده است.
- تعداد سوالات از قانون دیوان عدالت اداری: ۱ سوال (البته ۱ سوال نیز از بخش حقوق اساسی در مورد دیوان بوده است)
- تعداد سوالات از قانون شوراها: ۳ سوال
- تعداد سوالات از قانون مدیریت خدمات کشوری: ۲ سوال
- تعداد سوالات از قانون گزینش: ۱ سوال
- تعداد سوالات از قانون رسیدگی به تخلفات اداری: ۱ سوال
- تعداد سوالات از قانون فهرست نهادهای عمومی غیر دولتی: ۱ سوال
- تعداد سوالات از قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آنها: ۱ سوال

۱. به موجب کدام قرارداد، دولت اداره یا بهره برداری انحصاری از یک امر عمومی را برای مدت مشخصی به شخص یا اشخاص معینی واگذار می‌کند؟

(۱) امتیاز (۲) عاملیت

(۳) پیمانکاری دولتی (۴) قرضه عمومی

گزینه ۱ صحیح است. امتیاز قراردادی است که بر اساس آن دولت اداره یا بهره برداری انحصاری از یک امر عمومی را برای مدت مشخصی به شخص یا اشخاص معینی واگذار می‌کند.

۲. طبق قانون مدیریت خدمات کشوری، علاوه بر حقوق ثابت و فوق‌العاده‌های مستمر، کدام فوق‌العاده در تعیین حقوق بازنشستگی لحاظ می‌شود؟

(۱) بدی آب و هوا (۲) بهره وری

(۳) ویژه (۴) اضافه کار

گزینه ۳ صحیح است. مطابق ماده ۱۰۶ ق.م.خ.ک، در زمان بازنشستگی، حقوق ثابت و فوق‌العاده‌های مستمر و فوق‌العاده بند ۱۰ ماده ۶۸ ق.م.خ.ک {فوق‌العاده ویژه} در تعیین حقوق بازنشستگی لحاظ می‌شود. البته متن ماده ۱۰۶ سال ۹۷ اصلاح شده است. در ذیل ماده ۱۰۶ قبل و بعد از اصلاح در اینجا آورده می‌شود:

قبل از اصلاح: مبنای محاسبه کسور بازنشستگی و برای محاسبه حقوق بازنشستگی کارمندان مشمول این قانون حقوق ثابت به اضافه فوق‌العاده‌های مستمر و فوق‌العاده بند ۱۰ ماده ۶۸ این قانون می‌باشد.

بعد از اصلاح: ماده ۱۰۶- (اصلاحی ۱۳۹۷) مبنای محاسبه کسور بازنشستگی کارمندان مشمول این قانون، حقوق ثابت به علاوه فوق‌العاده‌های مستمر و تفاوت تطبیق با رعایت سقف مقرر در ماده (۷۶) می‌باشد. (مهم+ سوال آزمون بوده است)

مفهوم فوق‌العاده ویژه: طبق بند ۱۰ ماده ۶۸ ق.م.خ.ک فوق‌العاده ویژه در موارد خاص با توجه به عواملی از قبیل بازار کار داخلی و بین‌المللی، ریسک پذیری، تأثیر اقتصادی فعالیت‌ها در درآمد ملی، انجام فعالیت و وظایف تخصصی و ستادی و تحقیقاتی و حساسیت کار با پیشنهاد سازمان و تصویب هیأت وزیران امتیاز ویژه‌ای برای حداکثر (۲۵٪) از مشاغل، در برخی از دستگاه‌های اجرایی تا (۵۰٪) سقف امتیاز حقوق ثابت و فوق‌العاده‌های مستمر در نظر گرفته خواهد شد.

۳. در حقوق اداری، حد کالبدی موجود شهر و توسعه آتی آن در طرح جامع، به کدام عنوان شناخته می‌شود؟

(۱) حوزه شهری (۲) حریم استحفاظی شهر

(۳) حریم شهر (۴) محدوده شهر

گزینه ۴ صحیح است. طبق ماده یک قانون تعاریف محدوده و حریم شهر، روستا و شهرک و نحوه تعیین آنها مصوب ۱۳۸۴: محدوده شهر عبارت است از حد کالبدی موجود شهر و توسعه آتی در دوره طرح جامع و تا تهیه طرح مذکور در طرح هادی شهر که ضوابط و مقررات شهر سازی در آن لازم الاجراء می‌باشد.

و

و

و

..... سوالات کتاب از سال ۱۴۰۲ به سنوات قبل تر ادامه پیدا می کند تا اینکه به سوالات سال ۱۳۹۰ می رسیم:

سوالات کارشناسی ارشد سراسری سال ۱۳۹۰

۱. شهروندی از یکی از مصوبات هیات وزیران به دیوان عدالت اداری شکایت می نماید و هیات عمومی دیوان پس از ارسال موضوع جهت اظهار نظر به شورای نگهبان و بر مبنای نظر ارائه شده، رأی به ابطال مصوبه مذکور صادر می نماید. مصوبه مورد بحث:

- (۱) مخالف قانون بوده است.
(۲) به لحاظ مغایرت با موازین شرع ابطال شده است.
(۳) خارج از حدود صلاحیت دستگاه بوده است.
(۴) مغایر با اصول قانون اساسی با تفاسیر شورای نگهبان از آن بوده است.

گزینه ۲ صحیح است. در قانون قبلی، یعنی قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۸۵ به لحاظ مغایرت با موازین شرع ابطال شده است. در قانون دیوان عدالت اداری اصلاحی ۱۴۰۲، ماده ۸۷ به این موضوع پرداخته است. به هر حال پس از اعلام نظر شورای نگهبان مبنی بر مغایرت مصوبه با خلاف شرع، دیوان آن مصوبه یا ماده مورد نظر را ابطال می کند.

و

و

و

....و

ضمیمه

صلاحیت‌گزینی

منبع این مطلب: مقاله دکتر اسدالله یآوری و وحید بابازاد، مفهوم صلاحیت‌گزینی در آرای دیوان عدالت اداری، تحقیقات حقوقی بین‌المللی، ۱۳۹۳.

منظور از صلاحیت‌گزینی صلاحیت‌مقام یا مأمور عمومی در انتخاب یکی از چند گزینه‌های پیش‌رو و از قبل تعیین شده است.

شرایط مقام اداری در صلاحیت‌گزینی:

- مقام عمومی به هنگام اعمال صلاح دید، مکلف است، گزینه متناسب، **معقول و منطقی** را انتخاب نماید.
- هم‌چنین این انتخاب می‌بایستی **بر اساس واقعیت‌ها و شواهد موجود**، قابل توجیه باشد.
- گزینه انتخاب شده، مغایر با **الزامات حکومت قانون (حاکمیت قانون)** نباشد.

مثال برای صلاحیت‌گزینی:

انتخاب یکی از جریمه‌ها توسط پلیس به دلیل تخلف رانندگی بر اساس صلاحیت‌گزینی است.

و

و

و

.....و

منابع و مآخذ

در تالیف کتاب از منابع اصلی ذیل استفاده شده است

۱. کتاب حقوق اداری ایران - دکتر منوچهر طباطبائی مومنی - انتشارات سمت
۲. کتاب حقوق اداری تطبیقی - دکتر منوچهر طباطبائی مومنی - انتشارات سمت
۳. کتاب حقوق اداری جلد اول و دوم - دکتر کورش استوار سنگری و دکتر محمد امامی
۴. کتاب نحوه طرح دعاوی در دیوان عدالت اداری - سید مجتبی واعظی - مهستی سلیمانی
۵. کتاب مبانی حقوق عمومی - دکتر علی اکبر گرجی ازدریانی - نشر دادگستر
۶. کتاب کلیات حقوق اداری - ولی الله انصاری - نشر میزان
۷. کتاب حقوق اداری ۱ و ۲ - رضا موسی زاده - نشر میزان
۸. کتاب حقوق اداری - دکتر محمد جواد رضایی زاده - نشر میزان
۹. کتاب حقوق اداری تطبیقی - دکتر محمد جواد رضایی زاده
۱۰. کتاب نظارت بر اعمال حکومت - ابراهیم موسی زاده - انتشارات دانشگاه تهران
۱۱. کتاب قانون دیوان عدالت اداری در نظم - دکتر علی مشهدی
۱۲. جزوه حقوق اداری تطبیقی دکتر محمد حسین زارعی
۱۳. جزوه حقوق اداری - دکتر اردشیر امیر ارجمند
۱۴. جزوه حقوق اداری - دکتر محمد جلالی
۱۵. رساله دکتری دکتر مهدی هداوند - دانشگاه شهید بهشتی

توجه:

اگر فرصتان تا آزمون کارشناسی ارشد کمتر از سه ماه است: پیشنهاد می‌شود به همراه مجموعه پرسش‌های چهارگزینه‌ای، کتاب مجموعه قوانین کاربردی کارشناسی ارشد حقوق عمومی (منتشره از عدلیه) نیز تهیه شود؛ در صورتی که فرصتان سه ماه و روزی بیشتر از سه ساعت در روز (جهت مطالعه) است؛ پیشنهاد می‌شود جهت تسلط بر مباحث آزمونی، به همراه این دو منبع (کتابهای قوانین و تست)، کتاب یک شب کنکور کارشناسی ارشد حقوق عمومی (منتشره از عدلیه) نیز تهیه شود:

۰۲۱۶۶۹۲۱۰۰۲

۰۲۱۶۶۵۸۱۷۴۸